Sema Karakelle Gelişim Araştırmaları Sempozyumu II — 17-18-19 Ekim 2025 — Çevrimiçi Sözel Bildiriler

Bildiri Başlığı	Özet
Açık Bilginin Peşinde: Psikoloji Tarihini Vikipedi'ye Yazmak	Bu sunum, internette psikoloji bilimi ve psikoloji tarihine dair güvenilir, nitelikli ve Türkçe içerik üretiminin önemi ile bunu geliştirmenin yollarını ele almaktadır. Amaç; katılımcılara Vikipedi'nin kitle kaynaklı işleyiş modelini tanıtmak, lisans–yüksek lisans öğrencileri ve akademisyenlerin bu sürece nasıl katkı sağlayabileceğini göstermek ve özellikle bilim insanlarının biyografilerine ilişkin içerik üretiminde karşılaşılan güçlükleri tartışmaktır. Ayrıca Türkiye ve dünyadan örnek uygulamalar aktarılacaktır. Sunumun ilk bölümünde Vikipedi'nin işleyişi ve temel ilkeleri tanıtılacaktır. Maddelerin nasıl oluşturulduğu, küresel gönüllü topluluğun rolü, farklı dil sürümlerinin üretimi, tartışmalı konuların yönetimi ve maddelerin geçmiş sürümlerinin incelenmesi gibi başlıklar üzerinde durulacaktır. Bu çerçevede Vikipedi'nin şeffaf, kaynak temelli ve katılımcı yapısının psikoloji alanındaki bilgi paylaşımı için sunduğu fırsatlar vurgulanacaktır. İkinci bölümde, psikolojiye ilişkin çevrimiçi yanlış bilgilerin yayılması sorununa odaklanılacaktır. Akademik kaynaklara dayalı içerik üretiminin önemi, uzmanların Vikipedi'de yer almasının avantajları ve içerik kalitesini korumak için gerekli editörlük süreçleri ele alınacaktır. Türkiye'deki mevcut girişimler ve uluslararası iyi uygulama örnekleri, katılımcılara somut ilham ve yöntem sunacaktır. Son olarak, psikoloji alanındaki akademisyenler ve öğrenciler için Vikipedi'de katkı sağlamanın hem bilimsel bilginin halka ulaşmasına hem de mesleki gelişime nasıl katkıda bulunabileceği tartışılacaktır. Bu sunum, daha güvenilir Türkçe psikoloji içeriği üretmek isteyen herkes için bir davet niteliğindedir.

Bildiri Başlığı	Özet
Akran Zorbalığı ve Görünüşle İlgili İşlevsel Olmayan İnançlar Arasındaki İlişki: Psikolojik Stresin Aracı Rolü	Akran zorbalığı, ergenlerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyen önemli bir risk faktörüdür. Zorbalık mağduru olmanın beden memnuniyetsizliği, bozulmuş beden algısı ve yeme bozuklukları için risk oluşturduğu gösterilmiştir. Görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançların ise ergenlikte yeme bozukluklarının ortaya çıkışında merkezi bir rol oynadığı belirtilmektedir. Ayrıca, psikolojik stres (depresyon, kaygı ve stres) zorbalık deneyimleriyle artmakta ve ergenlerin beden algısını olumsuz etkilemektedir. Akran zorbalığının ergenlerin görünüşle ilgili inançları üzerindeki etkilerini açıklayan mekanizmaların incelenmesi, bu sürecin daha iyi anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, akran zorbalığı ile görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançlar arasındaki ilişkide psikolojik stresin aracı rolünü incelemektir. Araştırmaya 13-19 yaş aralığında (Ort. = 15.51, SS = 1.22) 500 lise öğrencisi (%51 kız) katılmıştır. Katılımcılara, zorbalık için Akran Zorbalığı Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği; psikolojik stres için Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği-21, görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançlar için Görünüşle İlgili İnançlar Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcılar ayrıca demografik form doldurmuştur. Verilerin analizi için önce betimleyici istatistikler ve korelasyonlar incelenmiş, ardından aracılık analizi PROCESS Macro Model 4 ile yapılmıştır. Cinsiyet, boy ve ilaç kullanımı kontrol değişkeni olarak modele eklenmiştir. Analiz sonuçları, akran zorbalığının psikolojik stresi anlamlı şekilde yordadığını göstermiştir. Buna ek olarak, psikolojik stresin görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançlar üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmuştur. Akran zorbalığının görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançlar üzerindeki doğrudan etkisi ise anlamlı değildir. Buna karşın, akran zorbalığının psikolojik stres aracılığıyla görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançları yordadığı dolaylı etki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, akran zorbalığı ile görünüşle ilgili işlevsel olmayan inançlar arasındaki ilişkinin psikolojik stresin tam aracılığı ile gerçekleştiğini desteklemektedir. Akran zorbalığının inanç sistemi üzerindeki rolünü açıklayan temel mekanizmanın psikolojik stres olduğunu gösteren bu çalışma, bilişsel davranışçı kuramın açıklamaları ile uyumludur; buna göre olumsuz yaşantılar işlevsel olmayan inançları bilişsel-duygusal süreçler aracılığıyla beslemektedir. Bulgular, ergenlik döneminde akran zorbalığının zararlı etkilerini azaltmak için psikolojik stresi ele alan müdahalelerin gerekliliğini vurgulamıştır. Not: Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A projesi olarak gerçekleştirilmiştir. İstanbul Medipol Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izinler alınmış olup velilere gönüllü katılım onam formu imzalatılmıştır.

Bildiri Başlığı	Özet
Algılanan Ebeveynlik Tutumları ile Ruminasyon Arasındaki İlişkide Bilişsel Birleşmenin Aracı Rolü	Bir konu etrafında tekrarlayıcı düşüncelerle karakterize olan ruminasyonun, depresyon ve kaygı bozuklukları başta olmak üzere birçok psikolojik bozukluğun gelişiminde etkisi olduğu bilinmektedir. Bu durum ruminasyonun gelişiminde etkili olan faktörlerin araştırılmasını önemli hale getirmektedir. Algılanan ebeveynlik tutumlarının, bireylerin ruminasyon düzeylerini etkileyerek psikolojik iyi oluş üzerinde önemli bir rol oynadığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Bir diğer kavram olan bilişsel birleşme, psikolojik katılığın bir parçası olarak, kişilerin düşüncelerini tümüyle gerçekliği yansıtıyor gibi algılaması ve buna aşırı tutunmasıyla psikolojik esnekliğinin azalması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada algılanan ebeveyn tutumları ile ruminasyon arasındaki ilişkide bilişsel birleşmenin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada kolay örnekleme yöntemi kullanılarak katılımcılara sosyal medya üzerinden ulaşılmış ve çevrimiçi veri toplanmıştır. Araştırmaya 18-65 yaş aralığında 401 kişi katılmıştır (270 kadın, 131 erkek, Ort.=34.4, SS=12.24). Katılımcılar sırasıyla Demografik Bilgi Formunu, Ruminatif Düşünme Biçimi Ölçeğini (RDBÖ), Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formunu (KAET-Ç) ve Bilişsel Birleşme Ölçeğini (BBÖ) cevaplandırmıştır. Pearson Korelasyon Analizi ile elde edilen bulgular, algılanan ebeveyn tutumlarından anne ve baba aşırı koruyuculuk ve baba reddedicilik boyutlarının ruminasyonla pozitif yönde ilişkili olduğunu; anne ve baba aşırı koruyuculuk ile anne ve baba reddedicilik boyutlarının, bilişsel birleşme ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bilişsel birleşme ile ruminasyon arasında da pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Hayes Process Macro 4 ile gerçekleştirilen aracı değişken analizi sonuçlarına göre, anne ve baba aşırı koruyuculuk ile ruminasyon arasındaki ilişkide bilişsel birleşme aracı etkisi göstermektedir. Ayrıca, anne ve baba reddedicilik ve ruminasyon arasındaki ilişkide de bilişsel birleşmenin aracı etkisi gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgulara göre, ebeveynlerini aşırı koruyucu ve reddedici olarak algılayan yetişkinlerin pasif ve işlevsel olmayan duygu düzenleme becerilerinden biri olan ruminasyona eğilimli olabileceği, bilişsel birleşmenin de bu ilişki içerisinde önemli bir yeri olduğu gösterilmiştir. Bu çalışma, bilişsel birleşmeye müdahalenin, bağlantılı psikopatolojiler açısından riskin azaltılabilmesi ve kişinin yaşam doyumunu artırabilmesi açısından önemli bir etkisi olabileceğini göstermesi açısından alanyazına katkı sağlamaktadır. Anahtar Kelimeler: ebeveynlik tutumları, ruminasyon, bilişsel birleşme Etik Beyan: Çalışma İstanbul Medipol Üniversitesi Etik Kurul onayı ile yürütülmüş olup tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bildiri Başlığı	Özet
Annelerin Yürütücü İşlevleri Çocukların Dil Becerilerini Etkiler mi?	Erken çocukluk döneminde hızla gelişen yürütücü işlevler bilgilerin zihinde depolanıp işlenmesi (çalışma belleği), hedef dışı bilgi ve davranışların bastırılması (ketleyici kontrol) ve yeni durumlara uyum sağlama ve geçiş yapabilmeyi (bilişsel esneklik) içeren karmaşık bir bilişsel beceridir. Ebeveynlerin yürütücü işlevlerinin de hem çocuk hem ebeveynlik davranışları üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Ebeveynlerin dil becerisinden etkilenen çocuğun dil becerisi de yürütücü işlevlerle ilişkilidir. Ebeveynin yürütücü işlevlerinin ve ebeveynlik davranışlarının çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkisi yaygın olarak ele alınmış olsa da; dil becerisi üzerindeki etkisi henüz yanıt arayan sorulardandır. Bu çalışma annelerin yürütücü işlevleri ve ebeveynlik davranışlarının çocukların dil gelişimleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca amaçlar arasında, özellikle düşük sosyoekonomik statünün (SES), annelerin yürütücü işlevleri ve ebeveynlik davranışlarının 3 – 5 yaş grubundaki çocukların dil gelişimi üzerinde etkili olup olmadığını incelemek de bulunmaktadır. Çalışmanın örneklemini İzmir ilinde ikamet eden anneler ve onların 3 – 5 yaş grubu çocukları oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında çocuklardan yürütücü işlev (Gece-Gündüz Görevi, Boyut Değiştirerek Kart Eşleme Görevi ve Geriye Dönük Rakam Sıralaması Sözel Çalışma Belleği Görevi) ve dil gelişimi (Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Gelişimi Testi) ölçümleri iki farklı oturumda alınmaktadır. Annelerin yürütücü işlevleri Kart Eşleme Testi ile değerlendirilirken; ebeveynlik davranışları Ana Babalık Uygulamaları Ölçeği - Okul Öncesi Formu ve İskele Kurma Davranışı Anketi aracılığıyla ölçülmektedir. Annelerin yürütücü işlevlerinin ve ebeveynlik davranışlarının erken çocukluk dönemindeki çocuklarının dil becerileri ile anlamlı bir ilişkiye sahip olması beklenmektedir. Söz konusu ilişkinin erken çocukluk döneminde doğrudan incelenmemiş olması nedeniyle literatürdeki bu boşluğa katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Çalışmanın veri toplama süreci halen devam etmekte olup; araştırma sorularının gerekçeleri ve ön-analiz bulgularının paylaşılması planlanmaktadır. “Erken Çocuklukta Bilişsel ve Sosyo-Duygusal Gelişimin Belirleyicileri: Sosyoekonomik Düzey ve Ebeveynlik” Projesi kapsamında TÜBİTAK 1002 proje desteği ile yürütülmekte olup; Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik izne sahiptir.

Bildiri Başlığı	Özet
Annelerin Zihin Durumu İfadeleri ve Çocukların Zihin Kuramı Becerileri: Kültürel Yönelimlerin Etkisi	Zihin kuramı bireylerin başkalarının zihin durumlarını tahmin etmelerini sağlayan temel bir sosyobilişsel beceridir. Ebeveynlerin zihin durumu ifadelerinin çocukların zihin kuramı becerilerinin gelişimi ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Mevcut çalışmanın amacı Türkiye'deki annelerin kültürel yönelimleri, kullandıkları zihin durumu ifadeleri ve çocukların zihin kuramı becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Türkiye Doğunun toplulukçu değerleriyle Batının bireyci eğilimlerini harmanlayan bir kültürel yapıya sahiptir. Bu kültürel yapı içerisinde annelerin zihin durumu ifadeleriyle çocukların zihin kuramı becerilerini incelemek kültürel bağlamın sosyal etkileşimler aracılığıyla bilişsel becerilere nasıl yön verdiğini anlamak açısından önemlidir. Araştırmaya 36-64 ay aralığında (Ort. = 51.68, SS = 5.25) 112 çocuk ve anneleri katılmıştır. Çalışma çocukların anaokullarında yüz yüze gerçekleştirilmiş, etkinlikler sırasında anne-çocuk çiftlerinin etkileşimleri kamera kaydına alınmıştır. Annelerin kültürel yönelimleri Bireycilik-Toplulukçuluk ve Özerk-İlişkisel Benlik Ölçekleri aracılığıyla; çocuklarıyla etkileşimlerinde kullandıkları zihin durumu ifadeleriyse kitap okuma ve serbest oyun etkinlikleriyle ölçülmüştür. Çocukların zihin kuramı becerileri bilgi erişimi, yanlış inanç ve inanç-temelli duygu atfı görevleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular annelerin biliş ifadelerinin çalışma durumu ($r = .28$, $p = .003$) ve ailenin gelir düzeyi ($r = .24$, $p = .01$) ile pozitif; evde yaşayan ebeveyn dışındaki yetişkin sayısı ($r = -.29$, $p = .002$) ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca istek ifadelerinin çocuğun yaşı arttıkça azaldığı ($r = -.32$, $p = .001$), özgünlük kültürel değerini benimseme düzeyinin ise duygu ifadelerinin kullanımı ile pozitif yönde ilişkili ($r = .24$, $p = .01$) olduğu bulunmuştur. Bağımsızlık eğilimi düşük anneler kendi bilişsel süreçlerine daha sık atıfta bulunurken ($r = -.20$, $p = .04$); özerk benlik düzeyi yüksek anneler çocuklarının zihinsel süreçlerine daha sık atıf yapmışlardır, ($r = .23$, $p = .01$). Çalışmada, bazı toplulukçu değerlerin yanı sıra özgürlük ($r = -.24$, $p = .01$) ve başarı ($r = -.21$, $p = .03$) gibi bireyci değerleri benimseme düzeylerinin de çocukların zihin kuramı performanslarıyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Sonuçlar kültürel değerlerin ebeveynlerin zihin durumu ifadeleriyle dinamik şekilde bağlantılı olduğunu ve bu alanda Türkiye'ye özgü örüntülerin derinlemesine incelenmesi gerektiğini göstermiştir. Anahtar kelimeler: kültürel yönelimler, zihin durumu ifadeleri, zihin kuramı Çalışma İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (Karar No: 2022/04-1) tarafından onaylanmış ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) (Proje No: 221K548) tarafından desteklenmiştir.

Bildiri Başlığı	Özet
Beden-Zihin Problemi ve Yapay Zekâ İlişkisi: Psikoloji Araştırmaları Bu İlişkiye Nasıl Bir Yön Tayin Edebilir?	Beden-zihin problemi hakkındaki ilk sistematik inceleme Rene Descartes'e aittir ve bu sorunsala dair önerdiği çözüm düalizm şeklinde olmuştur. Bedeni maddi ve mekanik zihni ise maddi ve mekanik olmayan niteliklere sahip iki ayrı varlık şeklinde değerlendirmiştir. Onun düalizminden beslenen psikolojideki davranışçılık ekolü ise insanı pasif ve otomat benzeri ilkelerle işleyen bir şekilde ele almıştır. Bu bakış açısına karşı çıkan ve hem beden ile zihni niteliksel olarak ayırmayıp hem de insanı aktif şekilde ele alan bilişsel ekol, insanı açıklamak için bilgisayarlardan faydalanmıştır. Uzun yıllar etkisini sürdüren klasik bilişsel ekol zamanla zihni beyne indirgemiş, bedenin diğer kısımlarının çevre üzerindeki aktifliği ve etkisini göz ardı eder hale gelmiştir. Bedenleşmiş biliş, ekolojik psikoloji ve yapılandırmacı yaklaşımlar ise daha dinamik ve etkileşimsel bir bakış açısı ortaya koyup zihni sadece beyne indirgemeyip beden ve çevreye dağıtmıştır. Beden, çevre ve deneyimin bütünleşik, iç içe geçmiş, bölünmez bir birim olduğuna dair kanıtlar, gelişimsel psikoloji alanındaki araştırma bulguları ile güçlenmektedir. Jean Piaget, Lev Vygotsky ve Eleanor J. Gibson gibi temel bazı soruların peşinden giden gelişim kuramcıları; beden-zihin, kalıtım-çevre gibi düalizmlere gitmeden ve klasik bilişsel ekol gibi zihni bilgisayara indirgemeden incelemişlerdir. Bu sunumda psikoloji alanındaki teorik tartışmalar ve araştırma bulgularının tarihsel bir akış içinde, beden-zihin düalizmi ve yapay zekâ ilişkisi çerçevesinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Temel bazı soruların peşinden giderek fikirlerini ortaya atan gelişim kuramcılarının, güncel yapay zeka tartışmalarına nasıl katkıda bulunabileceği ele alınmıştır.

Bildiri Başlığı	Özet
Beliren Yetişkinlik Döneminde Zihinselleştirme ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Becerilerinin Romantik İlişki Doyumuyla İlişkisi	Bu araştırmanın amacı, beliren yetişkinlik döneminde zihinselleştirme ve kişilerarası duygu düzenleme becerilerinin romantik ilişki doyumu ile ilişkisini incelemektir. Araştırmaya romantik ilişkisi devam eden 189 üniversite öğrencisi (151 kadın, 38 erkek; yaş ort. = 21.34, SS = 1.86) katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Zihinselleştirme Ölçeği, Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Bağımsız Örneklemler T Testi, Pearson Korelasyon ve Hiyerarşik Çoklu Regresyon analiziyle incelenmiştir. Bulgular, kişilerarası duygu düzenleme becerileri açısından kadınların lehine ($p < .01$) romantik ilişki doyumu açısından erkeklerin lehine ($p < .05$) anlamlı farklılaşma olduğunu ortaya koymuştur. Zihinselleştirme ile ilişki doyumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu bulunmuştur ($r = .149$, $p < .05$). Ayrıca zihinselleştirme, kişilerarası duygu düzenlemenin olumlu duyguları artırma stratejisiyle pozitif ($r = .198$, $< .01$), bakış açısı edinme stratejisiyle negatif yönde ($r = -.173$, $p < .05$) ilişkili bulunmuştur. Hiyerarşik Çoklu Regresyon analizi, cinsiyet ve yaş kontrol edildiğinde zihinselleştirme becerilerinin ilişki doyumunun %3'lük varyansını anlamlı şekilde açıkladığını göstermiştir ($p < .05$). Buna karşılık, kişilerarası duygu düzenleme becerileri ve alt boyutlarının ilişki doyumu ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Bulgular beliren yetişkinlik döneminin gelişimsel özellikleri, cinsiyetler arası farklar, zihinselleştirme ve duygu düzenleme süreçlerinin bağlamsal işlevleri çerçevesinde tartışılmıştır. Etik kurul beyanı: Veri toplama aşamasından önce Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan onay alınmıştır (Sayı:31.01.2025/558073 Protokol No:54).

Bildiri Başlığı	Özet
Çocuğu Korumak mı Kendini Tüketmek mi? Helikopter Ebeveynlikten Tükenmişliğe Giden Yol	Bu çalışmada, helikopter ebeveynlik davranışları ile ebeveyn tükenmişliği arasındaki ilişkide anne bekçiliği ve ebeveyn amaçlarının aracılık rolü incelenmiştir. Araştırma, okul öncesi dönemde (3–7 yaş arası) çocuğu olan annelerin, bu döneme özgü ebeveynlik rollerini nasıl yapılandırdıkları ve bu yapılandırmaların psikolojik iyi oluşlarıyla nasıl ilişkili olduğunu anlamayı hedeflemektedir. Çalışmaya yaş ortalaması 37.42 (SS = 4.5) olan 239 anne katılmıştır. Veriler, Helikopter Anababalık Ölçeği, Ebeveyn Tükenmişliği Değerlendirme Bataryası, Anne Bekçiliği Ölçeği ve Ebeveyn Amaçları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, doğrudan ve dolaylı etkileri test etmek amacıyla R programında lavaan paketi kullanılarak yapısal eşitlik modellemesi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, helikopter ebeveynlik, ebeveyn tükenmişliğini anlamlı ve pozitif yönde yordamıştır. Ayrıca, bu ilişkiye engelleyici anne bekçiliği ve ebeveyn amaçlarından kendine yönelme hedefi boyutunun aracılık ettiği bulunmuştur. Buna karşın, sosyal beceri ve uyma/kabul görme gibi diğer ebeveynlik amaçlarının modelde anlamlı bir etki göstermediği belirlenmiştir. Ek olarak, annelerin çalışma saatleri ve sahip oldukları çocuk sayısı gibi demografik değişkenlerin de ebeveyn tükenmişliğiyle anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Özellikle, artan çalışma süresi ve çocuk sayısı, tükenmişlik düzeylerini yükseltmektedir. Bu bulgular, helikopter ebeveynliğin yalnızca çocuk gelişimini değil, aynı zamanda ebeveynin psikolojik sağlığını da olumsuz etkileyebileceğine işaret etmektedir. Ayrıca, ebeveynlik rolünü sürdürme biçimi (anne bekçiliği) ve çocuk yetiştirme amaçları, bu etkileşimi şekillendiren önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır. Elde edilen sonuçların, erken çocukluk döneminde ebeveynlik tutumlarını dönüştürmeye yönelik önleyici müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bildiri Başlığı	Özet
Çocukların Dedikoduya Yönelik Değerlendirmelerinde Dedikodunun İçeriği mi Dedikoducunun Davranışları mı Etkilidir?	Dedikodu erken çocukluk döneminden itibaren karşılaştığımız, günlük hayatta farklı gelişimsel dönemlerde sıklıkla kullanılan önemli bir sosyal bilişsel beceridir. Dedikodu denildiğinde olumsuz çağrışımlar aklımıza gelmektedir ancak ortamda bulunmayan üçüncü şahıs/lar hakkında yapılan her türlü bilgi paylaşımı dedikodu tanımının altına girdiği için dedikodu içeriğine göre olumlu ya da olumsuz yorumlarımız değişmektedir. Buna ek olarak, dedikoducunun davranışları da bu konudaki yargımızı şekillendirebilir. Bu noktadan hareketle, mevcut araştırmada dedikodu içeriği ve dedikoducunun prososyal/antisosyal davranışlarının 4, 5 ve 6 yaşındaki çocukların değerlendirmelerinde ne kadar etkili olduğu araştırılmıştır. Çalışmaya yaşları 4 ile 6 arasında değişen (Ort= 5.01, SS= .81) 50'si kız 43'ü oğlan olmak üzere 93 çocuk katılmıştır. Katılımcılara dedikoducunun prososyal/antisosyal davranışlar sergilediği ve dedikoducunun olumlu/olumsuz içerikli bilgiler paylaştığı kısa öyküler resimli kartlar aracılığıyla anlatılmıştır. Öykü içeriklerine göre oluşturulan dört farklı koşul şu şekildedir: Olumsuz dedikodu yayan ve prososyal davranışta bulunan dedikoducu; olumlu dedikodu yayan ve prososyal davranışta bulunan dedikoducu, olumsuz dedikodu yayan ve antisosyal davranışta bulunan dedikoducu; olumlu dedikodu yayan ve antisosyal davranışta bulunan dedikoducu. Çalışmanın bulguları, 4-6 yaş aralığındaki çocukların dedikoduya yönelik değerlendirmelerinde dedikodunun olumlu içeriğine odaklanma eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca analizler dedikoducunun davranışı açısından ele alındığında, dedikoducunun eylemlerinin prososyal veya antisosyal olmasının çocukların dedikoduya yönelik değerlendirmelerinde daha etkili olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, çocukların dedikoduya yönelik değerlendirmelerinde dedikodu içeriğinin ve dedikoducunun davranışlarının sosyal olayların açıklanmasındaki etkisi üzerinden tartışılmıştır. Ayrıca yaşlara göre bu anlayışın nasıl bir süreçten geçtiği değerlendirilerek ilerideki araştırmalara önerilerde bulunulmuştur. Anahtar Kelimeler: Dedikodu, dedikodu anlayışı, dedikodu içeriği, prososyal dedikodu

Bildiri Başlığı	Özet
Dijital Ötekilerle Büyümek: Yapay Zekâ Sohbet Botlarının Çocuk Gelişiminde Fırsat ve Riskleri	Yapay zeka teknolojilerinin, özellikle sohbet botları aracılığıyla, günlük yaşama hızlı entegrasyonu insan gelişimini etkileyen yeni bir çevresel değişkeni gündeme getirmiştir. Literatürde yapay zekanın uygun çerçevelerde kullanımının depresyon ve anksiyete semptomlarını azaltma, sosyal becerileri destekleme gibi katkılar sunduğu gösterilmiştir. Bununla birlikte çevrimiçi iletişimlerin gerçeklik algısını bozabileceğine dair erken bulgular günümüzde "AI/chatbot psikozu" kavramlarıyla genişlemektedir. Chatbotların aşırı uyumlu ve kişiselleştirilebilir yapılarının gerçeklik-fantezi ayrımını zayıflatıp kimlik algısını dönüştürebileceği vurgulanmaktadır. Özellikle insan beyninin ilk 25 yılındaki gelişimsel hassas dönemler dikkate alındığında, sohbet botlarıyla kurulan etkileşimlerin çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim süreçlerinde ne tür fırsatlar ve kırılganlıklar yarattığı kritik bir sorun alanı oluşturmaktadır. Buradaki temel mesele yapay zekânın, sonradan hayatına girdiği yetişkinler üzerindeki etkilerinden ziyade, bu çağa doğan çocukların gelişimsel deneyimlerini nasıl biçimlendireceğidir. Konuyla ilgili literatür dikkate alındığında, çocukların chatbotları yalnızca bilgi sağlayıcı araçlar değil; sosyal partner, yarı-öteki ya da dijital geçiş nesnesi olarak konumlandırdıkları görülmektedir. Bu durum dil gelişimi ve benlik algısını destekleyici fırsatlar sunarken; gerçeklik-fantezi ayrımında zorlanma, sosyal becerilerin sınırlı gelişimi ve duygusal bağımlılık riski gibi kırılganlıklar da yaratmaktadır. Ayrıca bilişsel yükün yapay zekâya devredilmesi dikkat, bellek ve problem çözme işlevlerinde pasifleşme; yapay zekâ yanıtlarının otoriter biçimde algılanması ise manipülasyon ve güvenlik riskleri doğurmaktadır. Çalışmanın özgün tezi, yapay zeka tabanlı sohbet botlarının çocukluk ve ergenlikte yalnızca bir öğrenme ya da iletişim aracı değil; kimlik inşası, benlik gelişimi ve gerçeklik algısında dönüştürücü bir aktör olarak işlev gördüğüdür. Sonuç olarak bu çalışma, yapay zekâ etkileşimlerini gelişim psikolojisi çerçevesinde ele alarak 'chatbot psikolojisi'ni çocuk ve ergen bağlamına taşımakta ve bu olguyu bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim süreçlerinin yeni bir belirleyicisi olarak kavramsallaştırmaktadır. Böylece, hem gelecekteki boylamsal araştırmalara teorik temel sunmakta hem de çocukların yapay zekâ ile sağlıklı ilişki kurabilmesi için etik tasarım ilkeleri, koruyucu düzenlemeler ve eğitim teknolojileri, ebeveyn rehberliği ile dijital güvenlik politikalarına yönelik somut öneriler geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Anahtar kelimeler: Yapay zeka, sohbet botları, psikosoyal gelişim, chatbot psikolojisi

Bildiri Başlığı	Özet
Ebeveyn Çatışmasının Yansımalarında Beliren Yetişkinlerde Üstbiliş ve Üst-Duygu Kaynakları	Zorlu yaşam olaylarıyla başa çıkmada bireyin hem düşünsel süreçlerine yönelik farkındalığı hem de duygusal tepkilerine yaklaşım biçimi belirleyici olmaktadır. Bu çerçevede, işlevsel üstbiliş ve üst-duygu inançları önemli bir içsel kaynak niteliği taşımaktadır. Türk kültüründe aileye yakınlık, ebeveynlere minnet ve sosyal normlara uyum gibi değerlerin öne çıktığı özerk-ilişkisel aile yapısında, ebeveyn çatışmasının çocuklarda uyum problemlerini artırdığı tutarlı biçimde gösterilmiştir. Çatışmanın doğrudan etkisinden önce ebeveyn-çocuk ilişkisinde sınır çözülmeleri (çocuk muamelesi; eş halini alma-düşmanca,sedüktif; rol değişimi-ebeveynleşme,yetişkinleşme) ortaya çıkmakta ve olumsuzluğun yayılmasında aracı mekanizmalar oluşturmaktadır. Bu araştırmada, beliren yetişkinlerde olumlu üstbiliş ve üst-duygu inançlarının, ebeveyn çatışmasının ebeveyn-çocuk ilişkisine yansıması sürecinde koruyucu bir rol üstlenip üstlenmediği incelenmiştir. Katılımcılar 399 (18-26 yaş; 301 kadın, 98 erkek) üniversite öğrencisidir. Verilerin çevrimiçi toplandığı bu araştırmada, "Çocukların Evlilik Çatışmasını Algısı Ölçeği", "Ebeveyn-Çocuk Sınırları Ölçeği-III" ve "Olumlu Üstbiliş ve Olumlu Üst-Duygu Ölçeği" kullanılmıştır. Ebeveyn çatışması ile sınır çözülmeleri boyutları arasındaki ilişkide olumlu üstbiliş ve üst-duygu inançlarının düzenleyici rolünü incelemek amacıyla PROCESS makro Model-1 kullanılarak altı ayrı düzenleyici değişken analizi gerçekleştirilmiştir. Bulgular, olumlu üstbiliş ve üst-duygu inançlarının ebeveyn çatışması ile yalnızca "düşmanca eş halini alma" türündeki sınır çözülmesi arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Beliren yetişkinlerin olumlu üstbiliş ve üst-duygu inanç düzeyi yükseldikçe, ebeveyn çatışması ile düşmanca eş halini alma arasındaki ilişkinin gücü zayıflamaktadır. Başka bir ifadeyle, olumlu üstbiliş ve üst-duygu inançları, beliren yetişkinleri bu tür sınır çözülmelerinden koruyabilmektedir. Alanyazında, eş halini almanın sınır çözülmeleri arasında en uyumsuz sonuçlara yol açan problem olduğu; özellikle düşmanca eş halini almanın eleştirel ve sıcaklıktan yoksun tutumlarla ebeveyn reddini en belirgin biçimde yansıttığı bilinmektedir. Mevcut çalışmanın bulguları, ebeveynlerin bu tür açık ve yoğun olumsuz tutumlarına karşı, beliren yetişkinlerin sahip oldukları içsel kaynaklarla daha belirgin tepkiler sergileyebildiklerini ve ilişkisel sınırlarını daha net biçimde çizebildiklerini göstermektedir. Öte yandan olumlu üstbiliş ve üst-duygu inançlarının neden tüm sınır çözülmesi problemlerinde koruyucu bir rol oynamadığı ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Anahtar Kelimeler: üstbiliş; üst-duygu; ebeveyn çatışması; sınır çözülmeleri; beliren yetişkinlik

Bildiri Başlığı	Özet
Ebeveyn Tutumlarının Sosyal Kaygı ile İlişkisinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Benlik Saygısının Üstlendiği Roller: Risk Artırıcı ve Tampon Etkiler	Amaç: Bu araştırmanın amacı, ebeveyn tutumlarının genç yetişkinlerin sosyal kaygı düzeyleri üzerindeki etkilerini, benlik saygısının aracılık rolü ve çocukluk çağı travmalarının düzenleyici rolü çerçevesinde incelemektir. Sosyal kaygı, genç yetişkinlikte sık görülen ve bireylerin akademik, sosyal ve mesleki işlevselliğini olumsuz etkileyebilen bir sorun olup, erken dönem aile deneyimleri ve benlik algısıyla yakından ilişkilidir (Garcia, Carlton & Richey, 2021; Rani, 2023). Bu nedenle ebeveyn tutumlarının sosyal kaygı üzerindeki etkilerini koşullu aracılık modeli bağlamında incelemek, hem kuramsal açıklamalar hem de önleyici müdahaleler açısından önem taşımaktadır. Yöntem: Çalışmaya Türkiye'de yaşayan, 18–35 yaş aralığında 654 genç yetişkin katılmıştır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, İki Boyutlu Benlik Saygısı Ölçeği, Sosyal Kaygı Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Ana-Baba Tutum Envanteri uygulanmıştır. Veriler Pearson korelasyon analizi ve PROCESS Macro Model 7 (moderated mediation) aracılığıyla analiz edilmiştir. Bulgular: Elde edilen bulgular, benlik saygısının tüm modellerde sosyal kaygıyı güçlü ve negatif yönde yordadığını ve bu ilişkide merkezi bir aracılık rolü üstlendiğini göstermiştir. Demokratik ebeveyn tutumu düşük ve orta düzey travma koşullarında benlik saygısını artırarak sosyal kaygıyı dolaylı biçimde azaltmış, yüksek travma düzeyinde bu etki ortadan kalkmıştır. Koruyucu ebeveyn tutumu düşük travmada benlik saygısını zayıflatarak sosyal kaygıyı artırmış, orta ve yüksek travma düzeylerinde anlamlı bulunmamıştır. Otoriter ebeveyn tutumu tüm travma düzeylerinde benlik saygısını düşürmüş; hem doğrudan hem de dolaylı yollarla sosyal kaygıyı artırmıştır. Sonuç: Bulgular, ebeveyn tutumlarının sosyal kaygı üzerindeki etkilerinde benlik saygısının kritik bir mekanizma olduğunu, çocukluk çağı travmalarının ise bu ilişkileri koşullu olarak değiştirdiğini göstermektedir. Demokratik ebeveynlik düşük ve orta travma düzeylerinde tampon etkili iken, koruyucu ve otoriter ebeveynlik risk artırıcı özellikleriyle öne çıkmaktadır. Çalışma, ebeveyn tutumları, benlik saygısı ve sosyal kaygı ilişkisini açıklayan bütüncül bir model sunarak alanyazına katkı sağlamaktadır. Çalışmanın Etik Kurul onayı Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığınca 05.01.2021 tarih ve 383 sayılı Olur'u ile alınmış olup her bir katılımcı çalışmaya gönüllü olarak katıldığını onayladığı bilgilendirilmiş onam formunu çalışmanın başında doldurmuştur.

Bildiri Başlığı	Özet
Erken Çocukluk Döneminde Ortak Eylemlerin Gruplar Arası Bağlamda Paylaşma Davranışı Üzerindeki Etkisi	Paylaşma davranışı erken çocuklukta gelişmeye başlayan ve sosyal-bağlamsal koşullardan etkilenen bir prososyal davranış türüdür. Literatür, çocukların genellikle iç grup üyelerine dış grup üyelerinden daha fazla paylaşım yaptığını göstermektedir. Bununla birlikte, ortak eylemlerin, yani bir başkasıyla birlikte gerçekleştirilen ve karşılıklı koordinasyon gerektiren aktivitelerin, birliktelik duygusunu artırarak paylaşma davranışını teşvik edebileceği öne sürülmektedir. Ancak ortak eylemlerin gruplar arası bağlamda paylaşmayı arttırıp arttırmadığı ve prososyal davranışlardaki içgrup yanlılığını azaltıp azaltmadığı henüz bilinmemektedir. Bu çalışma erken çocuklukta ortak eylemlerin gruplar arası bağlamda paylaşma davranışı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmacıların bağlı bulundukları üniversiteden etik kurul onayı alındıktan sonra çocukların aileleriyle iletişime geçilmiş, bilgilendirilmiş onam formuna olumlu yanıt veren ailelerin çocuklarından (Ortyaş = 4.56, SS = 0.49, N = 80) yüz yüze veri toplanmıştır. Çalışmada 2 (Simon Görev Türü: bireysel, ortak) x 2 (grup üyeliği: içgrup, dışgrup) deneysel desen kullanılmış, çocukların yarısı bireysel Simon Görevi koşuluna diğer yarısı ise bir yetişkinle ortak oynanan Ortak Simon Görevi koşuluna rastgele atanmıştır. Simon Görevini tamamlamalarının ardından çocuklara ödül olarak çıkartma kazandıkları belirtilmiştir. Çocukların yarısına bu çıkartmaları dilerlerse kültürel içgrup üyeleriyle (Ayşe) paylaşabilecekleri, diğer yarısına ise kültürel dışgrup üyeleriyle (Omar) paylaşabilecekleri söylenmiştir. Sonuçlarda Simon Görevi türünün etkisi görülmüş, Ortak Simon Görevi koşulundaki çocuklar Bireysel Simon Görevi koşulundakilerden daha fazla çıkartma paylaşmıştır, ($F(1, 76) = 19.825$, $p < .001$, $\eta^2 = .207$). Grup üyeliğinin ana etkisi bulunmuş, çocuklar dışgrup üyeleriyle içgrup üyelerinden daha fazla paylaşım yapmışlardır, ($F(1, 76) = 5.053$, $p = .027$, $\eta^2 = .062$). Son olarak, Simon Görevi türü ile grup üyeliğinin etkileşimi anlamlı bulunmuş, ($F(1, 76) = 8.897$, $p = .004$, $\eta^2 = .105$), ortak eylem gerçekleştiren çocuklar bireysel eylem gerçekleştirenlere kıyasla dışgrup üyeleriyle daha fazla paylaşım yapmıştır. Bireysel Simon Görevi koşulundakiler ise içgrup ve dışgrup üyeleriyle eşit miktarda paylaşım yapmıştır. Bu sonuçlar, ortak eylemlerin erken çocuklukta grup sınırlarını aşan prososyal davranışları teşvik edebileceğini göstermektedir. Anahtar kelimeler: paylaşma davranışı, ortak eylem, gruplar arası bağlam

Bildiri Başlığı	Özet
Haksızlık Koşulları ve Yaşın 4-6 Yaş Çocuklarında Haksızlıktan Kaçınma Davranışına Etkisi	Haksızlıktan kaçınma, Fehr ve Schmidt'e (1999) göre bireylerin başkalarına kıyasla daha az ya da daha çok pay aldıklarında yaşadıkları rahatsızlık ve buna verdikleri kaçınma tepkisidir. Ahlaki gelişim yazınında bu davranış geniş biçimde incelenmiş; bulgular arasında farklılıklar bulunsa da 2–3 aylık bebeklerde dahi adalet/eşitlik beklentilerinin göz izleme ve duygusal tepkilerle saptanabildiği ve yaşla birlikte eşitlikçi tercihlerin norm hâline geldiği (sosyal istenirlik eğilimindeki artışın da rol oynadığı) gösterilmiştir. Bu çalışmada, 48–79 ay arası 113 çocukla (Ort. yaş = 65 ay, SS = 7.35) yaşın haksızlıktan kaçınma üzerindeki etkisinin, haksızlık koşullarının biçimlendirici rolü altında nasıl değiştiği incelenmiştir. Veri toplamada Çocuklar İçin Sosyal İstenirlik Ölçeği – Kısa Form ve Seçeneğe Zorlama Oyunu (Forced-Choice Game; Sheskin ve ark., 2014) kullanılmış; her çocuğa Avantaj (avantajlı/dezavantajlı) × Bedel (bedelli/bedelsiz) × Düzey (büyük/düşük) bileşimlerinden oluşan sekiz koşul uygulanmıştır. Veriler RStudio'da, katılımcı için rastgele kesişim içeren bir karma doğrusal model ile çözümlenmiş; yaş (ay) odak değişkeni olarak ele alınmış, haksızlık koşulları biçimlendirici faktörler olarak dâhil edilmiş; aile tipi, sosyal istenirlik ve kardeş (var/yok) kovaryatlar olarak denetlenmiştir. Bulgular, yaşın ana etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($\beta = 0.003$, SE = 0.002, $t(892) = 1.48$; $F(1,892) = 2.20$, $p = .139$). Buna karşılık avantajlı olma durumu belirleyici bulunmuştur (Av > Dez; $\Delta M = 0.227$, SE = 0.032, $t \approx 7.13$, $p < .001$; ayrıca $F(1,892) = 51.14$, $p < .001$); Bedel ve Düzey ana etkileri anlamsız kalmıştır (tümü $p \geq .82$). Etkileşim düzeyinde, Avantaj × Bedel ($F(1,892) = 13.49$, $p < .001$) ve Avantaj × Düzey ($F(1,892) = 8.87$, $p = .003$) anlamlıdır. Sonuçlar, çocukların haksızlıktan kaçınma tepkilerinde avantajlı konumda olmanın merkezi rolünü ve bu etkinin kaynağın bedelli olup olmaması ile dağıtım büyüklüğüne bağlı olarak anlamlı biçimde biçimlendirildiğini göstermektedir; yaş ve aileye ilişkin kovaryatlar denetlendiğinde de örüntü korunmuştur.

Bildiri Başlığı	Özet
İş Birliği Ve İsrafın Adil Kararlar Üzerindeki Etkisinin Gelişimi	Bireyin bir başkasının kendisinden daha az kazanmasından rahatsızlık duyması ve eşitliği sağlamak amacıyla kendi kazancından feragat etmesi avantajlı haksızlıktan kaçınma (AHK) olarak tanımlanmaktadır. Gelişimsel araştırmalar, bu davranışın hangi yaşta ortaya çıktığının sosyal ve kültürel bağlama göre değiştiğine işaret etmektedir. Buna göre, toplulukçu kültürlerde israftan kaçınmanın önemi (Zhang ve Benozio, 2021), çocukların eşitlik ile kaynakları koruma arasında nasıl denge kuracaklarını etkileyebilmektedir. Ayrıca kaynakların iş birliğiyle mi yoksa bireysel yollarla mı elde edildiği de dağıtımsal adalet kararlarını şekillendiren önemli bir bağlamsal faktördür (Hamann vd., 2011). Bu doğrultuda bu çalışmada, çocukların avantajlı oldukları haksız durumlardan kaçınmalarını etkileyen olası faktörleri, Türkiye bağlamında yaş ve bağlamsal koşullar açısından incelemek amaçlanmıştır. Buna göre, 4–10 yaş aralığındaki çocukların AHK davranışları; kaynağın elde edilme biçimi (iş birliği-paralel), israf durumu (israf edilen-edilmeyen) ve yaş grubu [4–5 (N = 130), 6–8 (N = 136), 9–10 (N = 141)] faktörlerini birlikte değerlendirerek, 2×2×3 denekler arası deneysel bir desenle ele alınmıştır. Katılımcılar, kaynakları kazanmak için Çekme Oyununu, ardından paylaştırma aşamasında Haksızlık Oyununu oynamışlardır. Haksızlık Oyununda aktör rolündeki çocuk, kendisine avantaj sağlayan dağılımları kabul veya reddetmiştir. Ret durumunda kaynakların israf edilip edilmediği manipüle edilmiştir. Bağımlı değişken, çocukların avantajlı dağılımları reddetme eğilimini yansıtan AHK puanıdır. Bulgular, çocukların eşit paylaşım koşullarında kaynakları daha fazla kabul ettiklerini, avantajlı haksızlık durumlarında ise yaş ve israf faktörüne bağlı olarak farklı tepkiler verdiklerini göstermiştir. Kaynakların israf edilmediği koşullarda AHK puanları artmış, özellikle 9–10 yaş grubunda, 4-5 ve 6-8 yaş grubuna kıyasla, bu eğilim anlamlı şekilde yükselmiştir. Kaynağın elde edilme biçimi tek başına anlamlı bir etki göstermemekle birlikte, yaş ile etkileşiminde özellikle iş birliği koşullarında AHK davranışını artmıştır. Sonuç olarak, bu çalışma, çocukların avantajlı oldukları haksızlıklara yönelik davranışlarını anlamada kültüre özgü geleneksel normlara duyarlılığın ve bağlamın dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır. Araştırmacıların çocuklar için dağıtımsal adaleti ele alırken, durağan ve genel-geçer evrensel kurallara bağlı bir şekilde değil; gelişimsel süreçler, sosyal bağlamlar ve kültüre özgü normlar tarafından biçimlenen dinamik bir kavram olduğunu gözeterek ele alması kritik bir öneme sahiptir. Çalışma ayrıca, gelişimsel perspektif ile israf ve iş birliği motivasyonlarının etkileşimini deneysel ve gelişimsel olarak inceleyen ilk araştırmalardan biri olarak ilgili alana katkı sunmaktadır. *Bu çalışma Tübitak 1002-A kapsamında desteklenmiştir (Proje NO: 223K756). İstanbul 29 Mayıs Üniversitesinden Etik Kurul onayı alınmıştır. Anaokulu ve ilkokullardan veri toplamak için Milli

Bildiri Başlığı	Özet
Kırılgan Narsisizm ve Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkide Zihinselleştirmenin Aracı Rolü	Kırılgan narsisizm ve sosyal anksiyete, kişilerarası işlevselliği zorlayan iki yapıdır. Alanyazın bu iki değişkenin birlikte seyrettiğine işaret etse de aralarındaki ilişkinin hangi süreç üzerinden ilerlediğine dair bulgular sınırlıdır. Bu çalışma, kırılgan narsisizm ile sosyal anksiyete arasındaki ilişkinin varlığını sınamayı ve bu ilişkide kişinin kendi ve başkalarının zihinsel durumlarını anlamlandırma kapasitesi olan zihinselleştirmenin aracılık etkisini incelemeyi amaçlamakta; bu yolla alanyazına katkı sunmaktadır. Zihinselleştirme kapasitesi, aşırı ve hatalı çıkarımlar içeren hipermentalizasyon ve yetersiz çıkarımlar içeren hipomentalizasyon alt boyutlarından oluşmaktadır; bu kapasitedeki bozulmaların narsisistik özelliklerin sosyal anksiyeteyle bağlantısında açıklayıcı olabileceği düşünülmektedir. Araştırma, 18–55 yaş aralığında yer alan 293 yetişkin bireyden (243 kadın, 50 erkek; Ort.=28.38, SS=9,863) oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE-40), Yansıtıcı İşleyiş Ölçeği–Kısa Form (YİÖ-8) ve Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği (LSAÖ) uygulanmış; veriler betimsel istatistikler, korelasyonlar ve Hayes PROCESS Model 4 ile analiz edilmiştir. Bulgular, kırılgan narsisizm ile sosyal anksiyete arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu; kırılgan narsisizmin hipermentalizasyonla negatif, hipomentalizasyonla pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Sosyal anksiyete de benzer biçimde hipermentalizasyonla negatif, hipomentalizasyonla pozitif ilişkili bulunmuştur. Aracılık analizinde, kırılgan narsisizm ve sosyal anksiyete ilişkisinde yalnızca hipermentalizasyon anlamlı aracı rol göstermiş; hipomentalizasyon aracı olarak anlamlı bulunmamıştır ancak alt boyutlar ayrı ayrı modele alındığında her iki aracılık da anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, kırılgan narsisistik eğilimleri olan bireylerin başkalarının zihinsel durumlarına ilişkin abartılı ya da hatalı çıkarım yapma eğilimlerinin azaldıkça, sosyal anksiyetelerinin arttığını göstermektedir. Bulgular, zihinselleştirmenin bu ilişkiyi açıklayan önemli bir mekanizma olduğunu vurgulamakta ve hem gelişimsel alanyazına hem de zihinselleştirmeye dayalı klinik müdahalelere katkı sunmaktadır. Anahtar Kelimeler: kırılgan narsisizm, zihinselleştirme, sosyal anksiyete, hipermentalizasyon, hipomentalizasyon Etik Beyan: Çalışma İstanbul Medipol Üniversitesi Etik Kurul onayı ile yürütülmüş olup tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bildiri Başlığı	Özet
Okul Öncesi Çocukların Duyarak Kavram Öğrenme Süreçleri: Sosyal Etkileşimin Etkisi	Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların görsel herhangi bir materyalin bulunmadığı bir durumda yalnızca duyarak, daha önce hiç görmedikleri bir canlıya ilişkin kavramsal bilgi edinimi sosyal etkileşimin etkisini incelemektedir. Bu bağlamda çalışmada, çocukların gündelik bir konuşma sırasında ortak bir nesne hakkında konuşan iki kişiyi dinlemenin didaktik bir metne kıyasla; ayrıca, hikâye dinleme sırasında anlatının karakterler arasındaki karşılıklı diyalog biçiminde kurgulanmasının, monolog şeklindeki anlatıya göre kavramsal bilgi edinimini daha fazla destekleyeceğini öne sürmektedir. Araştırma kapsamında 60–72 aylık 98 çocukla deneysel bir çalışma yürütülmüştür. Çocuklar seçkisiz atama yoluyla beş gruptan birine dahil edilmiştir: (1) Etkileşimsel Konuşma, (2) Betimsel Konuşma, (3) Etkileşimsel Hikâye, (4) Betimsel Hikâye ve (5) Kontrol Grubu. Çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan kontrol testi, alıştırma kartları, dinleme metinleri ve hedef nesne kartlarının yanı sıra, alanyazında kullanılan Bay Patates Testi ve Peabody Resim-Kelime Testi uygulanmıştır. Deney sürecinde, çocuklardan bulundukları gruba uygun metni dinledikten sonra hedef nesne kartları arasından seçim yapmaları istenmiş; bağımlı ölçüm ve kavram puanlaması bu seçimler üzerinden yapılmıştır. Analizler sonucunda, dinleme metni türünün (hikâye/gündelik konuşma) ve sosyal etkileşimin varlığının çocukların kavram öğreniminde anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, deney gruplarından bağımsız olarak, çocukların kavram becerileri ile çalışma belleği ve dil becerileri arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Bulgular, kavram öğreniminde duyarak öğrenme süreçleri ile sosyal etkileşime dayalı iletişimin bilişsel ve sosyal boyutları çerçevesinde tartışılmakta; okul öncesi döneme yönelik eğitsel süreçlere katkı sağlayacak önerilerle genişletilmektedir. Ayrıca çalışma, özellikle sosyal etkileşimin hikâye anlatıları içerisindeki rolü ve kavram öğreniminde yeni bir yöntemsel paradigma sunması açısından literatüre katkı sağlamaktadır. Çalışma öncesinde Etik Kurul onayı ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Anahtar Kelimeler: Bilişsel gelişim, kavram edinimi, sosyal etkileşim, ortak dikkat, duyarak öğrenme

Bildiri Başlığı	Özet
Okul Öncesi Çocukların Oyun Tercihleri, Sosyal Eğilimleri ve Ebeveyn Gözlemleri	Amaç: Okul öncesi dönem, çocukların sosyal-duygusal, bilişsel ve öz bakım becerilerinin hızla geliştiği kritik bir evredir. Bu araştırmanın amacı, annelerin çocuklarına ilişkin gözlemlerini temel alarak çocukların oyun/etkinlik tercihleri, spor katılımı, akran ilişkileri, cinsiyet seçimleri, tuvalet alışkanlıkları, kaygı alanları ve kişilik özelliklerine dair eğilimleri incelemektir. Yöntem: Çalışmaya Çankırı'daki özel bir anaokulunda öğrenim gören 40 çocuk (4–6 yaş) ve anneleri katılmıştır. Anneler, demografik bilgi formunu doldurmuş ve çocuklarına dair açık uçlu soruları yanıtlamıştır. Veriler tema bazlı kodlanmış, çoklu yanıt analiziyle değerlendirilmiştir. Bulgular: Çocukların en çok tercih ettikleri oyuncaklar lego (%65,8), yapboz (%57,9) ve peluş oyuncaklar (%55,3) olmuştur. En keyif alınan etkinlikler aileyle zaman geçirmek (%26,3), lego yapmak (%23,7) ve boyama (%21,1) şeklinde sıralanmıştır. Çocukların çoğunluğu spor yapmamaktadır (%72,7); spor yapan az sayıdaki çocukta yüzme öne çıkmıştır (%15,2). Akran ilişkilerinde en sık ifade edilen özellikler uyumlu (%38,2), sevecen (%35,3) ve paylaşımcı (%20,6) olmaktır. Çocukların yarısından fazlası (%57,1) hem kız hem erkek akranlarıyla oynamayı tercih etmiştir. Çoğunluğun tuvalet alışkanlığını kazandığı (%74,4) görülmüştür. Anneler çocuklarını en çok sıcaklık (%39,5) ve şefkat (%34,2) boyutlarıyla tanımlamış, en sevdikleri yönler arasında sıcaklık (%33,3) ve bilişsel yetkinlik (%30,6) öne çıkmıştır. Ayrılık kaygısı (%31,4) ve yalnız kalma korkusu (%25,7) en sık dile getirilen kaygı alanlarıdır. En çok değişmesi istenen özellikler inatçılık (%31,3) ve çabuk ağlama (%15,6) olmuştur. Sonuç: Bu bulgular, okul öncesi dönemde çocukların oyun ve etkinlik tercihlerinin bilişsel gelişimi destekleyici nitelikte olduğunu, sosyal ilişkilerde ise olumlu eğilimlerin baskın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ayrılık kaygısı, olumsuz duygulanım ve inatçılık gibi gelişimsel zorlukların da dikkat çekici olduğu görülmektedir. Çalışma, ebeveyn gözlemlerinin çocukların sosyal-duygusal gelişim alanlarının anlaşılmasında önemli bir kaynak olduğunu vurgulamaktadır. Etik beyan: Araştırma, bağlı bulunulan üniversitenin etik kurulundan gerekli onay alınarak gerçekleştirilmiştir. Bilgilendirilmiş onam formları katılımcı annelerden alınmıştır. Çıkar çatışması ve finansman destek yoktur.

Bildiri Başlığı	Özet
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öğrenmede Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocukların (36-82 ay) öğrenmede öz düzenleme becerilerinin belirlenmesi ve çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada tarama modeli benimsenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okullarda okul öncesi eğitime devam eden 469 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, Okul Öncesi Çocuklar İçin Okulda Öz Düzenleme Envanteri (Kaman ve Saraç, 2024) aracılığıyla elde edilmiştir. Okul öncesi çocukların öğrenmede öz düzenleme becerilerinin cinsiyet, okul türü, yaş, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklemler t-Testi ve ANOVA kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, cinsiyet değişkenine göre kız çocukları lehine anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir ($p<.05$). Okul türü değişkeni açısından ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$). Yaş değişkenine göre, 73 ay ve üzeri gruptaki çocukların öğrenmede öz düzenleme puanlarının 60–72 ay grubuna göre; 49–60 ay grubundaki çocukların puanlarının ise 36–48 ay grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Ayrıca 49–60 ay grubundaki çocukların öğrenmede öz düzenleme puanlarının 60–72 ay ile 73 ay ve üzeri grubu çocuklarından da anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bunun yanı sıra, anne ve baba eğitim düzeylerine göre çocukların öğrenmede öz düzenleme becerilerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Bildiri Başlığı	Özet
Otizm Araştırmalarında Katılımlı Yaklaşım: Kuramsal ve Uygulamalı Çerçeve	Otizm araştırmalarında son yıllarda giderek daha fazla önem kazanan katılımlı (participatory) yaklaşım, bilgi üretim süreçlerine doğrudan otistik bireylerin ve yakınlarının dahil edilmesini savunmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca metodolojik bir tercih değil, aynı zamanda nöroçeşitlilik paradigmasıyla uyumlu etik bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir. Geleneksel araştırma pratiklerinde otistik bireyler çoğunlukla araştırmanın "nesnesi" konumuna indirgenmişken, katılımlı araştırma onların "ortak" ve "bilgi üreticisi" rolünü vurgulamaktadır. Uluslararası alanyazında bu yönde önemli örnekler bulunmaktadır. Örneğin, Birleşik Krallık'ta kurulan Participatory Autism Research Collective (PARC), otistik bireylerin öznel deneyimlerini merkeze alan çalışmalar üretmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde AASPIRE ağı, otistik yetişkinlerle birlikte sağlık, erişilebilirlik ve toplumsal katılım alanlarında yenilikçi projeler yürütmektedir. Gillespie-Lynch ve arkadaşlarının (2017) çalışmaları, katılımlı araştırmanın araştırma sorularını daha kapsayıcı kıldığını; Pavlopoulou'nun (2020) nitel çalışmaları ise otistik bireylerin gündelik yaşam pratiklerinin daha derinlemesine anlaşılmasını sağladığını göstermektedir. Buna karşın Türkiye'de katılımlı araştırma yaklaşımı henüz sınırlı ölçüde bilinmekte ve uygulanmaktadır. Bu teorik katkının amacı, katılımlı yaklaşımın kuramsal temellerini ve etik boyutlarını tartışarak, Türkiye bağlamında otizm araştırmalarına sağlayabileceği katkıları görünür kılmaktır. Çalışma, bir yandan uluslararası alanyazındaki uygulamalardan hareketle katılımlı araştırmanın yöntemsel olanaklarını ve sınırlılıklarını değerlendirmekte; diğer yandan lisansüstü araştırmacılar, uygulamacılar ve akademisyenler için bu yaklaşımın nasıl hayata geçirilebileceğine dair bir tartışma açmaktadır. Böylece, otizm araştırmalarında daha adil, kapsayıcı ve toplumsal açıdan anlamlı bir bilgi üretim süreci için katılımlı araştırmanın Türkiye'deki potansiyeli ortaya konmaktadır. Anahtar kelimeler: Otizm, topluluk katılımı, nöroçeşitlilik, etik

Bildiri Başlığı	Özet
Sosyoekonomik Ve Kültürel Farklılıkların Başarı Eşitsizliği İle İlişkisinin İncelenmesi	Günümüzde küresel ölçekte artan ekonomik krizlerle birlikte başarı eşitsizliği önemli bir sorun haline gelmiştir. Dezavantajlı gruplardan gelen çocukların, benzer potansiyele sahip akranlarına kıyasla akademik performanslarını ortaya koyamadıkları ve eşitsizliklerin yarattığı potansiyel kaybın nesiller boyu sürebileceği vurgulanmaktadır (Brummelman vd., 2024; Bideci, 2023). Bu bağlamda başarı eşitsizliği ile ilişkili sosyoekonomik ve kültürel farklılıklara dair öğretmen deneyimlerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin sosyoekonomik ve kültürel yapılarının başarı eşitsizliği ile ilişkisine dair görüşlerini, Bronfenbrenner'in (1954) ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde incelemektir. Nitel araştırma yöntemiyle planlanan bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak İstanbul'da görev yapan 16 ortaokul öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Literatür göz önünde bulundurularak 23 açık uçlu sorudan oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın etik kurul onayı alınmış, katılımcılara görüşme öncesi onay ve gizlilik süreçleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Tematik analizler beş ana tema ortaya çıkarmıştır. Okul ve öğretim koşulları teması; yetersiz fiziki imkânlar, sınırlı sosyal etkinlikler ve öğretmen yetkinliğine yönelik destek mekanizmaları ile ilişkilendirilmiştir. Aile ve başarı ilişkisi teması; ebeveyn katılımı, kültürel yapı ve ekonomik koşulların öğrenci başarısına yönelik belirleyici rolüne işaret etmektedir. Öğrenci özellikleri ve psikososyal etkenler teması; motivasyon, özgüven, öğrenilmiş çaresizlik, akran ilişkileri ve dijital medya kullanımının başarıyla ilişkisini göstermektedir. Müdahale ve destek stratejileri teması ; bireysel, ailevi ve sistemsel düzeyde önerileri kapsamaktadır. Son olarak, başarısız öğrencilerin geleceğine dair öğretmen görüşleri teması; umutsuzluk ve kaygıyı açığa çıkarırken destekleyici ortamların önemini vurgulamaktadır. Bulgular Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde, mikrosistem düzeyinde okul ve öğretim koşulları, öğrenci özellikleri ve psikososyal etkenler; mezosistem düzeyinde aile ve başarı ilişkisi; makrosistem düzeyinde müdahale ve destek stratejileri; kronosistem düzeyinde başarısız öğrencilerin geleceğine dair öğretmen görüşlerini kapsamaktadır. Bu görüşler, başarı eşitsizliğine ilişkin çözüm önerileri geliştirmek için bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır Anahtar kelimeler: Başarı eşitsizliği, sosyoekonomik ve kültürel farklılıklar, ortaokul öğretmeni

Bildiri Başlığı	Özet
Süperyaşlanma Olgusu: Yaşlılıkta Bilişsel Performansın Korunmasına Biyopsikososyal Bir Bakış	Yaşlanma alanyazında uzun yıllar boyunca bilişsel kapasitede kaçınılmaz bir gerileme dönemi olarak incelenmiştir. Özellikle serbest hatırlama performansında, bilgi işleme hızında ve yürütücü işlevlerde hafif düzeyde bozulmalar yaşlanmanın olağan kayıpları olarak kabul edilmiştir. Ancak son yıllarda ortaya atılan süperyaşlanma (SuperAging) kavramı yaşlanmaya ilişkin geleneksel deterministik bakış açısının sorgulanmasına neden olmuştur. Süperyaşlılık, seksen yaşını aşmış ve akranlarına kıyasla üstün bir bilişsel korunuma sahip bireyleri tanımlamaktaktadır. Bu bireyler, özellikle epizodik bellek performanslarını olağanüstü ölçüde korumakta ve kendilerinden yirmi yaş genç bireylerin performansını dahi yakalayabilmektedir. Nörogörüntüleme çalışmalarında süperyaşlıların kortikal kalınlık, anterior singulat bütünlüğü ve ağ organizasyonu gibi belirgin avantajlar sergiledikleri gösterilmiştir. Dolayısıyla süperyaşlılığın sağlıklı yaşlanma ile olan ayrışması yalnızca psikometrik düzeyde değil; nörobiyolojik düzeyde de görünür hale gelmiştir. Bununla birlikte süperyaşlılığın kuramsal konumlanışı tartışmalıdır. Bir görüş bu olguyu sağlıklı yaşlanmanın nadir bir varyantı olarak ele alırken diğer bir yaklaşım özgün bir biyolojik fenotip olarak değerlendirmektedir. Bu noktada alanyazın direnç (resistance) ve dayanıklılık (resilience) ekseninde yoğunlaşmıştır: Süperyaşlılık, patolojik süreçlerin gelişimini engelleyen bir direnç mekanizması mı; yoksa patolojiye rağmen bilişsel işlevleri sürdürebilme kapasitesini ifade eden bir dayanıklılık örüntüsü müdür? Erken dönemde kazanılmış yüksek bilişsel kapasite koruyucu etkiye mi sahiptir; yoksa alternatif stratejileri kullanılabilir kılarak işlevsel sürdürülebilirliği mi desteklemektedir? Alanyazındaki mevcut bulgular, gerek direnç-dayanıklılık çerçevesini gerekse bilişsel rezerv yorumlarını belli ölçüde desteklese de tek başına herhangi birinin süperyaşlılığı bütünüyle açıklamaya yetmemektedir. Zira süperyaşlı bireyler arasındaki farklılıklar; yaşam boyu deneyimlerin, eğitimin, sosyal ilişkilerin ve yaşam tarzı tercihlerinin de sürece dahil olduğunu göstermektedir. Bu tartışmada süperyaşlılığın tek boyutlu bir modelle açıklanamayacağı; aksine genetik, nörobiyolojik ve psikososyal faktörlerin etkileşimiyle ortaya çıkan bir fenotip olarak konumlandırılması gerektiği savunulacaktır. Bu doğrultuda mevcut kuramsal çerçevelerin ortak ve çelişen noktaları irdelenecek ve çok boyutlu bir perspektiften ortaya konacaktır. Böyle bir bütüncül bakış açısı yaşlanma sürecinde bilişsel korunumu destekleyen faktörlerin keşfedilmesi için güçlü bir model sunabilir ve bireyselleştirilmiş koruyucu müdahaleler için yol gösterici olabilir. Anahtar kelimeler: Süperyaşlılık, sağlıklı yaşlanma, bilişsel işlevler

Bildiri Başlığı	Özet
Toplumsal Cinsiyetin Yeniden Kavramsallaştırılması: Kültürel-Tarihsel Bir Yaklaşım	Toplumsal cinsiyet, bireyin kültürel ve sosyal çevresiyle etkileşimleri sonucunda şekillenen bir anlam dünyasıdır. Gelişimsel psikoloji bireyleri; kültürel araçlarla, dilsel temsillerle ve sosyal modellerle etkileşim içinde anlam inşa eden aktif varlıklar olarak görmektedir. Bu bağlamda gelişimsel perspektiften toplumsal cinsiyet rollerinin edinimi, bireylerin toplumsal normları yalnızca gözlemlemedikleri, aynı zamanda bu normlara katıldıkları, onları zamanla içselleştirdikleri ve dönüştürdükleri süreci açıklamak için bir ayna görevi görebilir. Fakat uzun yıllardır psikoloji çalışmalarında toplumsal cinsiyet, kalıp yargıların kazanımı veya bu kalıp yargıların katılığı/esnekliği gibi sınırlı denebilecek bir çerçevede ele alınmıştır. Burada, toplumsal cinsiyet rollerini genellikle bireyin zihnine dışarıdan dayatılan değişmez bir kategori olarak görmeye yatkınlık vardır. Oysa kültürel-psikolojik bakış açıları toplumsal cinsiyetin dil, sembol, kurallar gibi kültürel araçlarla sürekli yeniden üretilen bir süreç olduğuna dikkat çekmektedir. Vygotsky'nin Sosyokültürel Kuramı ve Kültürel-Tarihsel Etkinlik Kuramı, toplumsal cinsiyet rollerinin özellikle karar anlarında zihinsel bir konumlanma biçimi olarak ortaya nasıl çıktığını anlamada yol gösterici olabilir. Bu kuramlarda rol, yalnızca sosyal beklentilerin dışsal bir yansıması değil, bireyin belirsizlik anlarında üstlendiği bilişsel bir pozisyon alma süreci olarak yeniden kavramsallaştırılmaktadır. Kültürel-Tarihsel Etkinlik Kuramı'nın yapı taşı olarak kabul edilen çift uyarım yöntemi, toplumsal cinsiyetin dinamik doğasını analiz etmek için özgün bir yöntemsel araç olarak kullanılabilir. Çift uyarım, bireyin birinci uyarım (problem/çelişki yaratan bir belirsizlik durumu) karşısında ikinci uyarımlar (kültürel araçlar) aracılığıyla kendi eylemini yeniden yapılandırma süreçlerini görünür kılar. Vygotsky'nin süreç odaklı bakış açısını vurgulayan yöntem, toplumsal cinsiyet araştırmalarına üç katkı sağlayabilir: (1) Toplumsal cinsiyeti statik bir kategori yerine kültürel araçlarla meydana gelen dinamik bir etkinlik sistemi olarak görmek, (2) toplumsal cinsiyet rollerini, bilişsel ve kültürel bir pozisyonlanma olarak yeniden değerlendirmek, (3) gelişimsel psikoloji ile kültürel-tarihsel psikoloji arasında yöntemsel bir köprü kurmak. Klasik deneysel tasarımlardan farklı olarak yalnızca doğru cevabı değil, bilişsel süreci ve aracılı strateji geliştirme yetisini anlamaya çalışan bu yöntem sayesinde toplumsal cinsiyet çalışmalarının yeni bir teorik zeminde incelenmesi mümkün görünmektedir. Anahtar kelimeler: toplumsal cinsiyet, sosyokültürel kuram, çift uyarım yöntemi, kültürel araçlar, rol.

Bildiri Başlığı	Özet
Üniversite Öğrencilerinde Yetersizlik Duygusunun Gelecek Kaygısına Etkisi	Üniversite dönemi, bireylerin akademik ve sosyal yaşamda önemli geçişler yaşadığı, kimlik gelişimlerini şekillendirdiği ve psikososyal becerilerinin olgunlaştığı kritik bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu süreçte üniversite öğrencileri, ekonomik belirsizlikler, artan rekabet, iş bulma kaygısı ve toplumsal beklentiler gibi dışsal baskılarla da karşılaşmakta, bu durum onların gelecek kaygısı düzeyini etkilemektedir. Gelecek kaygısı, eğitim sonrası işsizlik, meslek seçimi ve kariyer planlaması gibi belirsizlikler karşısında duyulan endişe, korku ve güvensizlik duygularını içeren bir psikolojik olgu olarak tanımlanmakta olup, hem toplumsal koşullardan hem de bireysel farklılıklardan etkilenmektedir. Bu bağlamda bireyin fiziksel ve zihinsel olarak geleceğe hazırlanmasında, çeşitli rol ve stratejiler geliştirmesinde temel bir motivasyon kaynağı olan yetersizlik duygusunun gelecek kaygısı üzerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıktığı görülmektedir. Mevcut çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde yetersizlik duygusunun gelecek kaygısı üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmanın örneklemini 148 kadın ve 107 erkek olmak üzere toplam 255 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 23.67'dir (SS= 4.83). Çalışmada veri toplama amacı ile Demografik Bilgi Formu, Gelecek Kaygısı Ölçeği ve Yetersizlik Duygusu Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS25 programında, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizleriyle test edilmiştir. Mevcut çalışmanın temel amacı doğrultusunda gerçekleştirilen Çoklu Doğrusal Regresyon analizi sonuçlarına göre modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. (R^2= 0.25, $F(3, 251)$= 45.68, $p < .05$). Buna göre yetersizlik duygusu alt boyut puanları gelecek kaygısındaki toplam varyansın %25'ini açıklamaktadır. Bu sonuçlar, bireylerin kendi yeterliklerini sorgulamaları ve sosyal karşılaştırmalar yoluyla eksiklik hissetmelerinin, geleceğe ilişkin endişelerini artırdığını göstermektedir. Bu bağlamda, yetersizlik duygusunun yönetimi ve gelecek kaygısının azaltılmasına yönelik müdahalelerin, bireysel psikolojik desteklerin yanı sıra sosyal destek, rol modelleri ve eğitim ortamının yapılandırılması gibi sistem düzeyinde uygulamalarla desteklenmesi gerekmektedir. Mevcut çalışmanın bulguları hem akademik hem de psikososyal gelişimi destekleyecek müdahalelerin tasarlanması açısından önemli katkılar sağlamaktadır. * Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A -Üniversite Öğrencileri Yurt İçi Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenmiştir. * Çalışma, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Mayıs 2025 tarihli ve E-43037191-604.01-31213 protokol numarası onaylıdır.

Bildiri Başlığı	Özet
Yapay Zeka Destekli Sohbet Programı Kullanan Bireylerde Yalnızlık ve Depresyon Arasındaki İlişki	Bu araştırma, Türkiye'de yaşayan genç yetişkinlerin olumsuz duygular yaşadıklarında yapay zekâ tabanlı sohbet programlarını kullanma eğilimlerini ve bu kullanımın yalnızlık ile depresyon düzeyleriyle ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma nicel ve kesitsel desenle yürütülmüş; gönüllülük esasına göre kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen 342 katılımcıdan çevrimiçi anket yoluyla veri toplanmıştır. Betimsel istatistikler, korelasyon ve aracı analizler kullanılmıştır. Bulgular, yalnızlık ve depresyon arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yapay zekâ sohbet programlarının genel kullanım sıklığı ile psikolojik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, kullanım süresi arttıkça yalnızlık ve depresyon düzeylerinin yükseldiği saptanmıştır. Aracı analizler, yapay zekâ kullanımının özellikle olumsuz duygularla başa çıkma amacıyla tercih edilmesinin, yalnızlık ve depresyon arasındaki ilişkiyi açıkladığını ortaya koymuştur. Sonuçlar, duygusal destek için yapay zekâ tabanlı sohbet uygulamalarıyla etkileşim süresi ile yalnızlık ve depresyon arasında çift yönlü olabilecek bir ilişkiye işaret etmektedir. Bu ilişkinin yönü ve dinamiklerinin gelecekte yapılacak boylamsal çalışmalarla aydınlatılması gerekmektedir. Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Depresyon, Yalnızlık, Ruh sağlığı Etik beyan: Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulundan etik onay alınmıştır. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam sunulmuştur.

Bildiri Başlığı	Özet
Yaratıcı Benlik Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Pilot Çalışma	Bireylerin yaratıcı eylemlerinden dolayı kendileri hakkında bir benlik algısı oluşturdukları gözlemlenmektedir. Bireyler bu açıdan değişim göstermektedir. Bireylerin yaratıcı benliklerine dair bireysel farklılıkları değerlendirmek amacıyla, Karwowski ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması hedeflenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını İstanbul ve Bolu'da yaşayan 18 yaş üstü 229 üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Google Form aracılığıyla Yaratıcı Benlik Ölçeği, Bireysel Yaratıcılık Ölçeği, Sosyodemografik Form ve Yaratıcılık Performansını ölçen açık uçlu bir soru kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde güvenirlik, faktör analizi ve Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular Yaratıcı Benlik Ölçeğinin güvenirlik katsayının .84 olduğu ve ölçeğin maddelerinin varyansın %69.49'unu açıkladığı ve tek faktöre yüklendiği göstermektedir. Ölçeğin kriter geçerliği iki yöntemle hesaplanmıştır. Ölçeğin Bireysel Yaratıcılık ölçeği ile korelasyonunun yüksek olduğu bulunmuştur (r=.78, p=.0001). Ayrıca ölçeğin, gerçek yaratıcılık performansı ile ilişkisi marjinal düzeyde anlamlıdır(r=.12, p=.06) Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik analizlerinin sonuçları, ölçeğin gerçek performans değerlendirmelerinde kullanılabileceğine işaret etmektedir. Gelecek araştırmalarda ölçeğin değişik ortamlarda norm çalışmaları yapılmalı ve diğer değişkenlerle ilişkisi araştırmalıdır. Anahtar kelimeler: Yaratıcılık, yaratıcı benlik, geçerlik, güvenirlik, yaratıcı performans

Bildiri Başlığı	Özet
Yürütücü İşlevler Olumlu Sosyal Davranışlar için Gerekli mi?	Amaç ve Soru: Yürütücü işlevler, bireyin planlama, dikkatini sürdürme, uygun tepkiler verme ve uygunsuz olanları bastırma gibi üst düzey bilişsel süreçlerini kapsamaktadır. Erken çocuklukta hızla gelişen bu becerilerin, akademik ve sosyal yaşamda önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bu çalışma, yürütücü işlevler ile prososyal davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Temel hipotez, yürütücü işlev becerileri yüksek olan çocukların daha fazla prososyal davranış göstereceği yönündedir. Yöntem: Araştırmaya, İzmir'deki anaokullarına devam eden 4-6 yaş aralığında (Ort. = 4.47; SS = 0.45) 80 çocuk (48 kız, 32 erkek) ve ebeveynleri katılmıştır. Örneklem farklı sosyoekonomik düzeylerden seçilmiştir. Çocukların yürütücü işlevleri Gece-Gündüz Görevi, Boyut Değiştirerek Kart Eşleme Görevi ve Geriye Dönük Rakam Sıralaması ile ölçülmüştür. Prososyal davranışlar ise Kaynak Bölüştürme Görevi ile incelenmiştir. Ayrıca ebeveynlerden Demografik Bilgi Formu, Ekonomik Güçlükler İndeksi, Aile Çevresi Kaos Ölçeği, Ana Babalık Uygulamaları Ölçeği ve Çocuk Prososyallik Ölçeği aracılığıyla veri toplanmıştır. Bulgular: Veri toplama sürmektedir. Ön analizler, yürütücü işlevleri yüksek çocukların paylaşmaya daha yatkın seçimler yaptığını göstermektedir. Korelasyon analizinde yürütücü işlev puanları ile prososyal davranışlar arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmuştur ($r = 0.46$, $p < .001$). ANOVA sonuçları da yüksek yürütücü işlev düzeyine sahip çocukların diğer gruplara kıyasla anlamlı biçimde daha fazla yardımsever seçim yaptığını göstermektedir ($F(2, 69) = 5.87$, $p = .004$). Sonuç: Bulgular, yürütücü işlevlerin yalnızca bilişsel değil, sosyal gelişimde de önemli rol oynadığını desteklemektedir. Literatürdeki farklı bulgulara rağmen, bu çalışma yürütücü işlevlerin prososyal davranışlarla ilişkisine dair önemli kanıtlar sunmakta ve çocukların sosyal uyum süreçlerine ışık tutmaktadır. Anahtar Kelimeler: yürütücü işlevler, prososyal davranışlar, erken çocukluk, bilişsel gelişim Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır; araştırma TÜBİTAK 1002 (Hızlı Destek Modülü) tarafından desteklenmekte, ayrıca Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulları onayı, ebeveyn onamı ve kurum izinleri alınmıştır.

Bildiri Başlığı	Özet
Zihin Kuramı ve Pragmatik Dil İlişkisine Dair Kuramsal ve Yöntemsel Tartışmalar	Dil ve zihin kuramı arasındaki ilişki, özellikle pragmatik dil boyutunda, gelişim psikolojisi ve dilbilim alanında tartışmalı bir problem olarak varlığını sürdürmektedir. Zihin kuramı bireylerin başkalarının inanç, duygu ve niyetlerini anlamasını sağlayan temel bir bilişsel beceri iken (Flavell, 1999); pragmatik, dil kullanımında bağlam, niyet ve sosyal normların önemini vurgular (Nurdiana, 2019; Green et al., 2013). Ancak alanyazında, ilişkinin yönü ve doğasına dair bulgular tutarsızdır: bazı çalışmalar dilin zihin kuramını şekillendirdiğini (Villiers ve Villiers, 2014; Grazzani et al., 2018), bazıları ise zihin kuramının dil gelişimine öncül olduğunu öne sürmektedir (Malle, 2002). Bu çelişkiler, özellikle pragmatik dil becerileri üzerinden yürütülen araştırmaların daha fazla incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu derlemenin kavramsal çerçevesinde, Piaget'nin bilişsel gelişim kuramından dilin düşünceden türediği görüşünden, Villiers'in dilin zihinsel durumları anlamadaki aracılığına kadar farklı teorik yaklaşımlar tartışılmıştır. Pragmatik dilin mecaz, ironi, aldatma ya da öykü anlatma gibi bağlamsal kullanımlarının zihin kuramı görevleriyle nasıl ilişkilendiğini ortaya koyan deneysel çalışmalar, bu iki alanın etkileşimini anlamada önemli ipuçları sunmaktadır (Happe, 1993; Fernández, 2013). Bununla birlikte otizm ve şizofreni gibi klinik örneklemlerle yapılan araştırmalar, pragmatik yetersizliklerin zihin kuramı eksikliklerıyle her zaman paralel ilerlemediğini göstermiştir (Parola vd., 2018). Araştırmalarda yöntemsel olarak, yanlış inanç görevleri (zihin kuramı ölçümü), metafor ve ironi testleri, öykü anlatımı ve gözlem temelli pragmatik ölçümler öne çıkmaktadır. Bu yöntemlerin karşılaştırmalı olarak kullanılması, ilişkinin çok boyutlu yapısını aydınlatmada önem taşımaktadır. Uygulama açısından ise, hem tipik gelişim gösteren hem de özel gereksinimli çocuklarda pragmatik becerilerin desteklenmesi, sosyal bilişin güçlendirilmesi için kritik bir yol haritası sunmaktadır. Sonuç olarak, pragmatik dil ve zihin kuramı arasındaki ilişkinin açık biçimde tanımlanabilmesi için çok yönlü ve kültürel bağlamı da içeren çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu inceleme, mevcut literatürün belirsizliklerini vurgulayarak, gelecekteki araştırmalara teorik ve yöntemsel bir yön göstermeyi amaçlamaktadır.

Bildiri Başlığı	Özet
Zihinden Bedene: Yaratıcılık Kuramlarında Temel Varsayımlar	Yaratıcılık, yalnızca sanatsal alanlarda değil; bilimsel problem çözme, eğitim ve gündelik yaşam gibi pek çok bağlamda işlevsel bir bilişsel süreç olarak ele alınmaktadır (Simonton, 2008; Sternberg, 2001). Psikolojide yaratıcı düşünceye ilişkin ilk sistematik kuramsal çerçeve, Guilford'un (1967) ortaya koyduğu ıraksak düşünme (divergent thinking) yaklaşımıdır. Bu modele göre yaratıcılık, zihinsel temsil sistemleri üzerinden yürütülen, özgünlük ve çeşitlilikle değerlendirilen ürünler aracılığıyla anlaşılır. Temsili ve işlemlemeci biliş anlayışına dayanan bu yaklaşım, süreci bireysel ve zihinsel düzeyde sınırlar. Buna karşın, son yıllarda gelişen alternatif yaklaşımlar yaratıcılığın yalnızca zihinsel temsillere indirgenemeyeceğini savunmaktadır. Bu noktada 4E biliş kuramı (bedenleşmiş (embodied), gömülü (embedded), eylemsel (enactive), genişletilmiş (extended)), yaratıcı süreci beden, çevre ve sosyal etkileşimlerle iç içe geçmiş dinamik bir süreç olarak konumlandırır (Newen, de Bruin & Gallagher, 2018; Malinin, 2019). Örneğin bir müzisyenin enstrümanıyla, bir terzinin makasıyla kurduğu ilişki, çocuğun oyun sırasında çevresel materyallerle kurduğu yaratıcı etkileşim ve bilimsel laboratuvar deneyinde kullanılan araçlarla düşüncenin şekillenmesi yaratıcı üretimin zihinsel olduğu kadar bedensel ve çevresel boyutlarını da açığa çıkarır. Dolayısıyla ıraksak düşünme (divergent thinking) modeli ve 4E biliş yaklaşımı, yaratıcılığın tanımı, süreci ve çıktısı konusunda farklı ontolojik ve epistemolojik varsayımlara sahiptir. İlki ürün odaklı ve zihinsel temsillere dayalıdır; ikincisi ise süreç, etkileşim ve bağlamı ön plana çıkarır. Bu iki kuramın karşılaştırılması, yaratıcılığı yalnızca ürünle sınırlamayan; süreç, bağlam ve etkileşim boyutlarını da kapsayan bütüncül bir perspektif sunmaktadır.